

převahy nabývají lyrizované paměťové vtisky (především tím a gradací textů směrem k závěru jsou Erbanovy texty poněkud bližší útvaru básni v próze). Současně je možné představit si rozmach těchto textů směrem k většímu rozklenutí v povidku či mikroepizodu. Rytmus je až na výjimky jednoznačně větný, s minimálním opakováním jakékoliv pravidelnosti verše či sloky. Pokud bychom srovnávali tyto texty např. s některými básněmi v próze Bogdana Trojaka (*Pan Twardowski*) či s tokem volného verše u Petra Maděry ve sbírce *Krevel*, gradace textu je u Erbana oproti textům obou zmíněných autorů (a to ať jde o báseň v próze či o tok volného verše!) soustředěna mnohem více do popisu přírodního děje, než aby vyvrcholením textu bylo osobní „podobnoství“ nebo snový výjev (častý případ u básně v próze). Nelze také přiřadit textům nějaký jednoznačnější typ rytmizace, která by se mohla básnickému rytmu blížit. V Erbanových textech se prožitky subjektu jednoduše a následně vrství – gesto, přírodní děj, reflexe. Jen v několika málo textech, např. *Kostel*, lze vystopovat možný náznak trojčlenného slovního rytmu, který by básni v próze mohl odpovídat naznačenou rytmizaci. Pokusil bych se proto vymezit autorovy texty jako lyrizovanou prózu, případně básnickou črtu, ovšem převážně popisnou, podléhající konstrukci prozaického textu a ne rytmizaci básnické, což se dá vystopovat z četnosti konstatování prožívaného, viděného (oproti nedořečenosti, náznakovosti a mnohovýznamovosti básnických textů). Rozhodně tyto texty neukazují nijakou drásavost a dialogičnost skrytého vnitřního dramatu, spíše plují na polosnové hladině ztišení, jsou návraty na místa a k dějům v jisté chvíli vnitřně zpodstatnělým. Nic, zdá se, nebrání čist Erbanovy texty jako poloreálné a polosnové deníkové záznamy. Gradace a náznak básnické pointy jsou pro mne nejsilnější v textech *V městě, Lov, Lavina, Na pouti*.

Pokud bychom chtěli mít alespoň trochu

jistější vymezení formy a formování Erbanových textů, museli bychom vědět, na jakých podkladech dalších jeho textů se tyto odvíjejí (zda mají své sdružené opory v básních, či v próze). Je jasné, že v případě textů Bogdana Trojaka i Petra Maděry jsou jejich „prozaizované“ formy doplněkem a způsobem, jak vyjádřit ve větném rytmu to, co je v jiných jejich textech zachyceno ve verši či volném verši, a to i s možnými průniky. Větší napětí a snovost lze u Erbana sledovat snad pouze v oddílu *Vnitřní návštěvy*. Mně tyto texty navozují spíše onu proustovskou obraznost časových pohybů vzpomínek a náhle se vynořujících lidských gest, přírodních výjevů a proměn navštívených míst v různých fázích spatření a uvědomění si jejich trvání a podstatnosti. Pokud bych se měl dotknout obsahů textů, které jsou s formou psaní spjaté, dýchla na mne přese vše více jistá promluva básníka než prozaika. Vrací se proti proudě času a skrze vlastní mikropříběhy vysunuje ze sebe zklidněné, jindy mírně snově pootevřené průzory do míst a dějů pro něj vzácných, v nichž hledá svá zakotvení. Velkým kladem jeho textů je to, že je oprostil od zbytečného patosu, ponechal hladivé a tiché hladiny obrazů, jdoucí v tichosti mimo mučivé a drásavé ponory nitra, mimo spalující zpvědi a sebevyslechy.

Spíše tedy snový vánek než velký vítr.

Pavel Sobek

Velký vítr

Je spíše snovým vánkem

Vit Erban: *Velký vítr, Malá skála / Větrné mlýny, Praha / Brno, 1999*

První věcí, která se mi při čtení Erbanových textů vynořila, byla zvláštní neukotvenost, řekněme plovoucnost impresí, dojmů, polosnových záznamů. Hned na úvod se přiznám, že o autorovi a jeho případné další tvorbě nevím vůbec nic. Dalo by se sice sledovat zacílení těchto textů a dohledávat možné významy, mne však více oslovil problém formy, kterou jsou texty napsány, a až následně jejich dosah a interpretace.

To, jak jsou Erbanovy texty napsány, vysunuje pro mne do popředí již bezmála dvě stě let otevřený problém literárního útvaru *básně v próze* a jeho vztah k lyrizované próze a volnému verši. Erbanova sbírka je členěna do sedmi oddílů, které mají svůj záběh a průzor, při zjednodušení zaměřený takto: 1. *Obtisky* – místa; 2. *Poslední večery* – přírodní děje; 3. *Úlovky a útěky* – reflexe prožitků; 4. *Po(d)vědomé obrazy* – cesty; 5. *Vnitřní návštěvy* – snové výjevy zvířat; 6. *Tři kroky* – proces proměny místa i času: ještě, zatím, už; 7. *Jaro, léto, podzim, zima* – „výseky v paměti“ skrze nacházené věci – symboly a reflexe, které je přiřazují jaru a podzimu.

Jde tedy o jakýsi uvolněný cyklus, kde